

УДК 338.48

Федаш А.А.¹

Бут Т.В.²

¹студ. гр. МТУ-114м ЗНТУ

²канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

РОЗВИТОК ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Розвиток та організація екскурсійної діяльності в Україні підтримується і регулюється на національному рівні. Уряд схвалив 16 березня 2017 року Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Документ розроблено з метою створення умов для забезпечення прискореного розвитку сфери туризму і курортів, перетворення її у високоефективну, інтегровану у світовий ринок галузь. Запровадження Стратегії передбачається за напрямками, серед яких: забезпечення безпеки туристів та захист їх законних прав та інтересів, імплементація законодавства ЄС у сфері туризму, забезпечення комплексного розвитку територій, зокрема створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури, удосконалення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму, формування та просування позитивного іміджу України, як країни привабливої для туризму. Стратегія визначає інтегрований підхід до формування і реалізації державної політики у сфері туризму та курортів, який у визначених межах передбачає удосконалення та розвиток екскурсійного обслуговування. Одним із основних напрямків реалізації Стратегії в аспекті екскурсійної діяльності є впровадження міжнародної системи якості послуг

за такими напрямками, як організація роботи гідів-перекладачів та екскурсоводів. Розвиток екскурсійних послуг істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, страхування, виробництво сувенірної продукції, та стає одним з перспективних напрямів для діяльності підприємств-фахівців туристичного супроводу.

Одним з основних базових складників туристичної сфери є екскурсійна діяльність, яка завжди була актуальною, тому що екскурсії розширюють кругозір, пробуджують глибоку повагу до минулого й любов до природи, а також надають можливість краще пізнати історію та географію країни. В Україні спостерігається тенденція щодо нерівномірності розвитку окремих туристичних регіонів, курортно-рекреаційних територій, зокрема внаслідок ослаблення міжрегіональних зв'язків, нерівномірного розташування підприємницьких туристсько-екскурсійних структур, низької міжрегіональної інтеграції екскурсійних установ та їх маршрутів, недостатньої сезонної мобільності місцевих екскурсоводів та гідів-перекладачів. Поглиблюється дивергенція периферійних туристичних регіонів країни, до туристичних регіонів сусідніх держав. Метою дослідження є аналіз підтримки та як регулюється організація екскурсійної діяльності, проаналізувати проблеми та виявити найперспективніші напрями організації екскурсійної діяльності.

Проблеми організації екскурсійної діяльності в Україні викликають професійний інтерес у міжнародних експертів, науковців, представників влади та туристичного бізнесу [1]. На II Міжнародній науковій конференції з питань розвитку туризму, що відбулася 23 листопада 2016 року за сприяння Торгово-промислової палати України було проаналізовано сучасний стан екскурсійної діяльності та світовий досвід у питаннях регулювання екскурсійної діяльності. У свою чергу, представники туристичної галузі провідних європейських країн: Іспанії, Великобританії, Швейцарії, Франції, Литви, Польщі, Угорщини презентували перед учасниками конференції концепції регулювання екскурсійної діяльності своїх держав. Актуальною науковою та практичною проблемою є розроблення науково-методичних підходів на основі оцінки реального стану регіонального ринку екскурсійних послуг та визначення можливостей реалізації підприємницького потенціалу у сфері туристсько-екскурсійного обслуговування, внесення пропозицій щодо формування нових територіально-виробничих форм сфери екскурсійних послуг.

В свою чергу, важливими чинниками розвитку ринку екскурсійних послуг є природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал країни. В Україні склалися унікальні природно-кліматичні умови, збереглися багаті історико-культурні та національно-етнографічні ресурси. Велика кількість невикористаних територій, придатних для туризму і відпочинку, понад

160 тисяч пам'яток архітектури і містобудування, сотні музеїв із зібраннями унікальних археологічних знахідок, що свідчать про самобутню і давню культуру українців, - усе це при відповідному розвитку може стати основою для формування кластерних форм підприємства на ринку екскурсійних послуг.

До найбільш значних рекреаційно-екскурсійних систем в Україні варто віднести: Причорномор'я, Приазов'я, Карпатський регіон, де відзначається наявність досить розвиненої екскурсійної інфраструктури та близькість європейських та близькосхідних транспортних коридорів, що дає змогу поширити процеси інтеграції України в світове туристське співтовариство за рахунок формування кластерних моделей розвитку. Екскурсійний потенціал України нараховує 39 міст із історією, більшість яких розташовані на території колишньої Київської Русі. Крім того, у Києві, Чернігові, Сумській, Полтавській, Черкаській областях, у Поділлі і Галичині зосереджено найцінніші пам'ятки історії, культури, архітектури і ремесел. Тут збереглося 10 культурних пам'яток X – XII сторіччя, які є унікальною історичною спадщиною. Найбільш цікавим туристсько-екскурсійним регіоном не тільки в Україні, але у всій Європі, є Євро регіон «Нижній Дунай», де знаходиться Дунайський біосферний заповідник, який має усі перспективи стати «відкритою рекреаційно-екскурсійною системою» Одеського туристичного регіону.

Одеська область – приморський прикордонний регіон України, який розташований на півдні країни, займає територію 33,3 тис. кв. км, де проживає більш 110 національностей і народностей. Головна особливість області – її причорноморське і прикордонне розташування, що особливо важливе для розвитку торговельно-економічних зв'язків з різними країнами світу. Своєрідність туристично-екскурсійного потенціалу області також визначена численними пам'ятками різних часів з відомими історико-культурними заповідниками та музеями. Це відомі у світі Одеський державний академічний театр опери і балету, знамениті Потьомкінські сходи, українська Венеція – місто Вилкове, фортеця XII – XV сторіччя в місті Білгород-Дністровському, розкопки античних міст Тіри і Ніконії, пам'ятки культової архітектури в містах Одесі, Ізмаїлі, Рені, Кілії та багато чого іншого.

Одеський регіон має потужний музейний потенціал розвитку екскурсійної діяльності. Згідно даних регіональної статистики, в регіоні налічується 54 музейних установи, у т. ч. в м. Одеса розташовано 27 музеїв, що складає 50 % від загального потенціалу регіону, в області зосереджено 26 народних, історичних та фольклорно-етнографічних музеїв, які відвідало у 2016 році майже 800 тис. чоловік, обслуговано екскурсіями понад 70 тис. осіб. Дослідження діяльності музейних установ свідчить про позитивну

тенденцію в обслуговуванні туристів та населення регіону. Більшість музеїв міста звітують як благодійні установи, що ведуть діяльність на безкоштовній основі, тому видатки до бюджету не перераховують. Вартість квитків до музейних установ станом на 01.01.2018 р. за даними звітності музеїв складають від 15 до 160 грн. Україна та Одеський регіон мають значний ендегенний потенціал для розвитку конкурентоспроможного ринку екскурсійних послуг: рекреаційні ресурси, природні умови, історико-культурні, підприємницький потенціал для формування відкритих туристсько-екскурсійних територій та кластерів.

Отже, екскурсійна діяльність є пріоритетним напрямком в індустрії туризму України, відповідно до Міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 2016 – 2018 роки, фахівці зазначають, що в економічному відношенні екскурсія є найбільш рентабельною (11 – 20 %) складовою столичного туристичного продукту. Одним із найперспективніших напрямів організації екскурсійної діяльності є удосконалення організаційно-економічного механізму з використанням передового досвіду провідних країн-лідерів світу туристичної індустрії, враховуючи туристичний потенціал України. Оскільки, туристична сфера пов'язана з діяльністю більш як 50 галузей її розвиток сприяє підвищенню рівня зайнятості, диверсифікації національної економіки, збереженню і розвитку культурного потенціалу, збереженню екологічно безпечного навколишнього природного середовища, а також підвищує рівень інноваційності національної економіки, сприяє гармонізації відносин між різними країнами і народами. Крім того, туризм є одним із засобів реалізації зовнішньої політики держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бут, Т.В. Визначення напрямків розвитку ринку туристичних послуг в Україні [Електронний ресурс] / Т.В. Бут // Східна Європа: економіка, бізнес та управління – 2018. - № 4 (15). – Режим доступу: <http://www.easterneurope-bm.in.ua/15-2018-ukr> С. 254 – 261.